

ALTERNATIVE EDUCAȚIONALE APLICABILE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR

Autor. Prof. învă. preșcolar Stan Floarea
Grădinița cu PP. "Prichindel"
Gălăuțaș, Harghita

Proiectarea și realizarea alternativelor educaționale reprezintă acțiuni care se realizează prin raportare la finalitățile educaționale formulate la nivelul macro, al idealului și al scopurilor educaționale și la nivelul micro, al obiectivelor educaționale care direcționează procesul de învățământ.

În cadrul sistemului de învățământ din România sunt instituționalizate următoarele alternative educaționale, aplicabile în învățământul preprimar și primar, cu deschideri spre învățământul secundar: Waldorf, Montessori, Step by step, Freinet și Jena-Petersen.

1. Pedagogia Waldorf

Obiectivul pedagogiei Waldorf- încurajează dezvoltarea sănătoasă a capacităților fizice, sufletești și spirituale ale tânărului pe baza unei programe școlare care ține cont de ideile filozofice ale lui Steiner. La baza concepției Waldorf stă conceptul de antropozofie—o viziune asupra omului și universului ca o unitate, omul fiind parte integrantă a universului de care nu poate fi despărțit.

Pedagogia Waldorf își propune educarea omului în ansamblul său, prin mijloace specifice și accesibile fiecărei vârste, cunoașterea nemijlocită a lumii prin acțiune, toate cunoștințele fiind rezultatul unei activități proprii. Elevului trebuie să îi placă ceea ce face, nu să fie constrâns, de aceea nu se utilizează catalogul, nu se dau note, examene sau teme pentru acasă.

2. Programul Step by Step

Munca în grupuri stă la baza activităților didactice. Aceste activități urmăresc să dezvolte la copii un simț al identității și prețuirii de sine, cooperarea, respectul și integrarea în comunitatea elevilor. Modalitățile de lucru și metodele aplicate cer moduri diferite de dispunere a mobilierului și organizarea elevilor în formații de lucru de diferite mărimi. Se ține cont de nivelul de dezvoltare al fiecărui copil prin metodologia didactică utilizată care vizează abordarea individualizată a elevilor clasei. Activitatea este organizată pe centre de activitate (de alfabetizare, de lectură, de științe, de matematică, de arte, de teatru și jocuri etc.), care răspund intereselor și nevoilor elevilor și includ activități pe mai multe niveluri și cu materiale diferite, organizate logic, ținând cont de cerințele și stilurile individuale de învățare.

3. Pedagogia Montessori

Dr. Montessori a fost un pionier în munca cu copiii cu nevoi speciale. Ea a ajuns la concluzia că deficiența mintală este mai degrabă o problemă de pedagogie decât o problemă de sănătate și a lăsat o mare moștenire: filozofia metodei de educație Montessori.

În 1907, dr. Montessori a inițiat un centru de zi „Casa Bambini” pentru copiii săraci și lipsiți din mahalaua zonei San Lorenzo, Roma. Munca ei a stârnit interesul în 1908 când a publicat rapoartele despre copiii mici care au învățat să scrie și să citească.

A folosit numai jocuri din viața practică și din educația simțurilor pentru că, la fel ca toți ceilalți, a avut prejudecata că era necesar să înceapă cât mai târziu posibil predarea scrisului și cititului și, cu certitudine, să evităm acest lucru înainte de vârsta de șase ani. Dar, se pare,

copiii au pretenția să tragi niște concluzii despre munca care i-a dezvoltat intelectual într-un mod foarte surprinzător. Dr. Maria Montessori a elaborat o filozofie a educației bazată pe respectul pentru copil și nevoile sale, concept esențial în metoda Montessori. Dr. Montessori a fost convinsă că vârsta preșcolară, când copilul își dezvoltă concepția despre sine este fundamentală pentru împlinirea sa viitoare. Dr. Montessori a accentuat ideea că fiecare copil este un individ unic, nu un adult mic. Fiecare copil trebuie văzut ca un individ cu personalitate unică și potențial intelectual unic.

Dr. Montessori s-a concentrat pe observarea copiilor. În timpul acestor observații ea a făcut niște descoperiri senzaționale:

1. Motivarea este naturală în procesul de învățare.
2. Copiii mici sunt capabili să se concentreze mai mult decât își pot da seama adulții dacă o activitate răspunde nevoilor lor și dacă procesul permite implicarea fizică—un copil are mare nevoie de a repeta activitățile; copiii mici au nevoie de libertatea mișcării fizice în timp ce învață.
3. Copiii resping o activitate care nu răspunde nevoilor lor la timpul potrivit.
4. Copiii sunt capabili să-și dezvolte autodisciplina dacă au libertatea să aleagă.
5. Educatorul nu este sursa tuturor învățăturilor.
6. Copiii pot învăța să-și rezolve propriile probleme.

Libertatea și autodisciplina sunt în strânsă legătură. Educatorii Montessori pregătesc un mediu care încurajează fiecare copil să lucreze în mod independent. Independența încurajează dezvoltarea aptitudinilor necesare pentru obținerea succesului de-a lungul vieții.

Dr. Montessori a simțit că dacă un copil este obraznic, acest lucru se întâmplă, în general, din cauza faptului că el este plictisit sau energiile sale sunt greșit direcționate. Educatorii Montessori învață să ghideze copiii spre căi pozitive de utilizare a energiilor. Copiii mici nu sunt adulți mici. Copiii au multe de făcut. Ei trebuie să aibă ocazia de „*autoconstrucție*”. Uneori, copiii mici au nevoie de „*time out*”, un timp în care stau în liniște, departe de grup pentru a se reculege.

Respectul este o parte inherentă a clasei Montessori. Educatorul Montessori predă respectul prin acțiunile lui. El observă copiii din clasă; le respectă nevoile și creează o atmosferă bazată pe aceste nevoi. Vocea și acțiunile sale denotă respect—respect pentru copil, adult, mediu și lume.

Rolul adultului în clasa Montessori este să ghideze copilul spre învățătură. Când educatorul își formează aptitudinile de observare, nevoile individuale ale copilului devin clare. Mediul este apoi pregătit să răspundă acestor nevoi. Educatorul Montessori nu se așteaptă la copil să folosească materialele în același fel cum le-ar folosi un adult și înțelege că fiecare copil se autoperfecționează. Este important pentru copil și adult să se bucure să lucreze împreună. Un mediu liniștit și fericit de lucru încurajează procesul de învățare.

Multe dintre fundamente, caracteristici și scopuri sunt comune atât învățământului tradițional, cât și alternativelor educaționale. Multe dintre cele ce aparțineau alternativelor educaționale au fost preluate de învățământul tradițional. Există însă multe aspecte ale alternativelor educaționale ce ar trebui preluate în învățământul tradițional:

- artele, lucrul manual, artizanatul ar trebui să ocupe un loc mai important în curriculum, deoarece oferă elevilor contact cu diverse materii și nenumărate activități de bază ale omului (torsul, țesutul, sculptura, pictura, forjarea, modelarea etc.);
- o legătură mai strânsă cu părinții elevilor, implicarea acestora în toate activitățile pe care le desfășoară copiii lor sau în cele ale școlii;

- conceperea programei într-un spirit creativ, în funcție de nevoile copilului;
- abordarea individualizată a elevilor clasei;
- organizarea activităților pe centre de activitate;
- să lasăm copiilor mici libertatea de a căuta soluții pentru problemele lor; nu să le oferim soluții gândite de adulți; aptitudinile de învățare a rezolvării problemelor la o vârstă fragedă, atât a celor cognitive, cât și a celor sociale, pregătesc copiii pentru învățarea pe mai departe și încurajează dezvoltarea socială.
- oferind copiilor un mediu pregătit putem să-i învățăm autodisciplina, automotivarea, munca devenind o obișnuință pozitivă și, cel mai important, copilul își va dezvolta stima față de sine.
- încurajarea independenței copilului mic;
- copiii au mare nevoie de disciplină pozitivă; clasele trebuie să încurajeze independența, autodisciplina și dezvoltarea trăsăturilor pozitive de caracter, chiar și la copiii foarte mici, sunt focalizate pe crearea unei discipline interioare a copiilor. Mediul este pregătit cu grijă pentru a permite copilului să lucreze cât mai independent posibil.

4. *Pedagogia Freinet* se bazează pe o serie de principii, clar stabilite: școala centrata pe copil, munca școlară motivată, activitate personalizată, expresie liberă și comunicare, cooperare, învățare prin tatonare experimentală, globalitate a acțiunii educative.

Tehnicile folosite în cadrul pedagogiei Freinet sunt: jurnalul școlar, corespondența școlară, ancheta documentară, exprimarea plastică, exprimarea corporală, creația manuală, exprimarea dramatică, textul liber și ieșirea școlară. Instrumentele pedagogiei Freinet sunt: fișiere autocorective, fișiere documentare, planul de muncă individual, brevetul, autoevaluarea, evaluarea. Formele de organizare a colectivului de elevi sunt: clasa cooperativă, munca în echipă, trăiește-ti proiectul.

BIBLIOGRAFIE

1. Aldo, Pettini - *Freinet și tehnicile sale*, Editura CEDC, București, 1992.
2. Ezechil, Liliana; *Pedagogie. Fundamente teoretice. Ediția a II-a*, Editura V&I Integral, București, 2002.
3. Montessori, Maria- *Copilul ființa divină, dar neînțeleasă (pentru părinți și educatori)*, Editura CEDC,